

გულბათი რცხილაძე

რატომ ეწინააღმდეგება დასავლეთი უკრაინისგან ყირიმის გამოყოფას?

დასავლეთი მთელი ძალით ეწინააღმდეგება უკრაინისგან ყირიმის ჩამოცილებას. რა თქმა უნდა, დასავლეთისთვის უფრო მომგებიანია, რომ უკრაინა დარჩეს ერთიან და უნიტარულ სახელმწიფოდ, რადგან იგი კიევში თავისთვის და თავისი მარიონეტებისათვის სახეს შეინარჩუნებს. ასევე, როგორც ცნობილია, ყირიმი წარმოადგენს რუსეთის შავი ზღვის ფლოტის დასაყრდენს. ყირიმის დაუფლებით, რუსეთი უფლებას იბეგებს, მუდმივად გამოიყენოს სევასტოპოლის ბაზა. რა თქმა უნდა, გეოპოლიტიკურად ყირიმი მნიშვნელოვანია, მაგრამ არასგზით არ შეიძლება მისი მნიშვნელობის გადაჭარბება, რადგან ევროკავშირსა და ნატოზე ორიენტირებულ უკრაინას, თეორიულად, სავსებით ძალუმს ყირიმის გარეშე არსებობა. უკრაინისთვის ყირიმი იგივე არ არის, რაც საქართველოსთვის „სამხრეთ ოსეთი“, ანუ შიდა ქართლის რაიონებია — ოდითგანვე ქართული მიწები, თითქმის გული საქართველოსი. საქართველოში უამრავი ლტოლვილია აფხაზეთიდან და სამაჩაბლოდან, ხოლო ლტოლვილების მოზღვავება უკრაინაში, ყირიმის რუსეთის შემადგენლობაში გადასვლის გამო, მოსალოდნელი არ არის. ასეც რომ იყოს, უზარმაზარ უკრაინაში ეს ნაკლებად შესამჩნევი იქნებოდა. ყირიმი მხოლოდ პერიფერიაა უკრაინის რუკაზე, რომელსაც არ შეუძლია, ხელი შეუშალოს უკრაინის განვითარებას დასავლეთის ფრთის ქვეშ.

გარდა ამისა, ყირიმი რუსეთის კიდევ ერთ დოტაციურ რეგიონად იქცევა, ეს კი ნიშნავს, რომ წნეხი რუსეთის ბიუჯეტზე გაიზრდება. ეს ასევე დასავლეთისთვის სასურველია.

ყოველივე ზემოთ თქმულიდან გამომდინარე, დასავლელი პოლიტიკოსების გააფთრება ყირიმის გამო არაბუნებრივად გამოიყურება

— დასავლეთი თავის კონტროლს უქვემდებარებს მთელ უკრაინას, ხოლო რუსეთი იერთებს მხოლოდ ნახევარკუნძულს, სადაც არ არის არანაირი სასარგებლო წიაღისეული, სამაგიეროდ არის რუსული ქალაქი სევასტოპოლი, რუსთა ისტორიული მითოლოგიით გარემოცული. მაშ, რაში მდგომარეობს საქმის არსი? რატომ წავიდა დასავლეთი ასე შორს და რატომ რისკავს, რუსეთთან კონფრონტაციის შედეგად ძალზე ბევრი დაკარგოს როგორც პოლიტიკურად, ისე ეკონომიკურად? განა არ სჯობს, „რუს დათვს“ ნადავლის ერთი ლუკმა გადაუგდონ, ყირიმის სახით, დაამშვიდონ იგი, ხოლო თავად კი გამარჯვებით დატკბნენ? თავად უკრაინელები, თვით რადიკალებიც, ასე თუ ისე შეეგუებიან ყირიმის დაკარგვას; დაკარგული ყირიმი რადიკალებს უფრო აწყობთ, რათა საზოგადოებაში რუსეთისგან „მტრის“ სახე მუდმივად შენარჩუნდეს.

მაგრამ საქმე ისაა, რომ ყირიმი დასავლეთისთვის იმდენად გეოგრაფიულად კი არ არის მნიშვნელოვანი, არამედ უფრო მნიშვნელოვანია, როგორც *პრეცედენტი. რუსეთი, რომელიც დახმარებას უწევს ყირიმის მოსახლეობას, უფლებას იტოვებს, ჩაერიოს უკრაინის სხვა მხარეებში მიმდინარე პროცესებშიც, მაგალითად, დონბასში (ქვეყნის აღმოსავლეთი), დონბასის გარეშე კი უკრაინა ეკონომიკური კრახისთვის არის განწირული. ყირიმი, შესაძლოა, უკრაინის სხვა რეგიონებისთვის მაგალითი გახდეს. უეჭველია, რომ ნახევარკუნძული რუსეთის პრიორიტეტული რეგიონი იქნება, სადაც ცენტრალური ბიუჯეტიდან დიდი თანხები გადმოიქაჩება, ამ დროს კი უკრაინაში მკაცრი ეკონომია და ეკონომიკის პერმანენტული დაქვეითება იქნება ფაქტი. დონეცკსა და ხარკოვში არ წყდება მიტინგები რუსეთის ჩარევის მოთხოვნებით, მაგრამ როგორც სავსებით სწორად ივარაუდა როსტოვის პრეს-კონფერენციაზე ბანდერელების მიერ გაძევებულმა უკრაინის პრეზიდენტმა ვ. იანუკოვიჩმა, დონბასი ფეხზე დადგება, როდესაც გაჩერდება შახტები და ქარხნები, როდესაც ხალხი უმშუვეარი დარჩება. მოვლენათა ასეთი განვითარება მოსალოდნელია, რადგან დასავლეთი არ არის იმ მდგომარეობაში, რომ უკრაინას საკმარისი დახმარება აღმოუჩინოს, რათა მან რუსეთისგან მოსალოდნელ ეკონომიკურ ბლოკადას გაუძლოს. ეკონომიკის გაჩერების შედეგად უკრაინის აღმოსავლეთში პროტესტი ბევრად უფრო დიდი ძალით იფეთქებს, ვიდრე ახლა, ხოლო რუსეთს საფუძვლიანი მიზეზი მიეცემა, დაეხმაროს მოსახლეობას და შეიყვანოს ჯარები, კიევიდან მოვლენილი დამსჯელებისაგან ადამიან-*

ების დასაცავად. სწორედ ამის ეშინია დასავლეთს და სურს, რომ რუსეთმა არა მხოლოდ არ შეიერთოს (დაიბრუნოს) ყირიმი, არამედ ნახევარკუნძულიდან გაიყვანოს ყველა შეიარაღებული შენაერთი, რომლებიც იქ არაოფიციალურად მოქმედებენ. ყირიმის პრეცედენტი არ უნდა შედგეს, რადგან იგი თითქმის აუცილებლად განმეორდება უკრაინის სხვა ნაწილებში. მაგრამ, როგორც იტყვიან, მატარებელი უკვე წავიდა, თავისი უპასუხისმგებლო ქმედებებით, ბანდერელთა მფარველობითა და 21 თებერვლის შეთანხმების შეუსრულებლობით დასავლეთმა თავად უბიძგა ყირიმელებს, რუსეთისგან პირდაპირი დაცვა მოეთხოვათ, უკრაინის ტერიტორიული ერთიანობის ხარჯზე. მეტიც, 16 მარტის რეფერენდუმმა უკვე ყველა კითხვა მოხსნა და ყირიმი რუსეთის შემადგენლობაში დაბრუნდა, ზუსტად 60-წლიანი განშორების შემდეგ.

ალბათ, ყველა მოაზროვნე ქართველი ხვდება, რომ ყირიმის პრეცედენტს საქართველოსთვისაც სერიოზული მნიშვნელობა აქვს, მისი ტერიტორიული პრობლემებიდან გამომდინარე. ბუნებრივია, კიდევ ერთი სეპარატისტული რეგიონის წარმოშობა ზოგადად არ არის საქართველოსთვის სასურველი, თუმცა არც ამ ფაქტის ზედმეტად დრამატიზება შეიძლება. სწორი საგარეო კურსის გატარების შემთხვევაში, და ეს კურსი, რა თქმა უნდა, არ უნდა გულისხმობდეს რადიკალურ „დასავლეთუბობას“, ნატოში საქართველოს ჩათრევის დაუოკებელ ჟინს და ევროკავშირისკენ ბრძად სწრაფვას, საქართველოს შეუძლია, კონსტრუქციულად ააწყოს ურთიერთობები რუსეთთან და შემდგომ ეტაპზე დიალოგი აწარმოოს აფხაზეთთან და ოსებთან. რუსეთისთვის არც აფხაზეთი და არც სამაჩაბლოა ემოციურად ისე ახლოს, როგორც ყირიმი. **ასე რომ, რუსეთის მხრიდან აფხაზეთის ან სამაჩაბლოს ანექსიის მცდელობა თავისით არ წარმოიშობა, ეს მხოლოდ საქართველოს მხრიდან უხეში შეცდომების ჩადენის შემთხვევაში შეიძლება, რომ მოხდეს.**

დაბოლოს, გავანალიზოთ, რა განსხვავებაა ყირიმსა და აფხაზეთ-სამხრეთ ოსეთს შორის. სამწუხაროდ, ამ კითხვას არავინ სვამს საქართველოში, სატელევიზიო „ექსპერტების“ მხრიდან. არადა, მეტად მნიშვნელოვანია არსებული სხვაობის დანახვა, რათა მომავალში ეს ფაქტორი ქართულმა დიპლომატიამ გამოიყენოს.

რუსეთის შემადგენლობაში ყირიმის გადასვლის ფაქტის ლეგიტიმურობა მთელ მსოფლიოში იწვევს კითხვებს, სავარაუდოდ, ბევრი არავინ ცნობს ამგვარ ტერიტორიულ ცვლილებებს, საკუთრივ

რუსეთის გარდა, მაგრამ რუსულ მხარესაც აქვს არგუმენტები თავის სასარგებლოდ — როგორც სამართლებრივი, ისე წმინდა ისტორიული, რომლებიც „ისტორიული სამართლიანობის აღდგენაზე“ მიანიშნებენ. მაგრამ მოვახდინოთ ყურადღების ფოკუსირება დასმულ კონკრეტულ კითხვაზე — რით განსხვავდება ყირიმის პრეცედენტი აფხაზეთის პრეცედენტისაგან.

საერთაშორისო სამართალი ორ მთავარ პრინციპს ეყრდნობა, თუმცა ისინი ერთმანეთთან წინააღმდეგობაში მოდიან — ესენია: სახელმწიფოთა ტერიტორიული ურღვევობის (საზღვრების ურღვევობის) პრინციპი და ხალხთა თვითგამორკვევის უფლება. მოცემულ შემთხვევაში რუსეთი პრიორიტეტს ანიჭებს ყირიმის მცხოვრებთა უფლებას თვითგამორკვევაზე, ხოლო დასავლური სახელმწიფოები ამოდიან არსებული საზღვრების ურყევობის პრინციპიდან. როგორც არ უნდა იყოს, ფაქტია, რომ ყირიმში პროცესები თუმცა და დაძაბულ ვითარებაში მიმდინარეობს, მაგრამ მშვიდობიანად, უმციურესობათა უფლებების დარღვევის გარეშე. რუსების გარდა, გარანტირებულია ნახევარკუნძულზე მცხოვრები უკრაინელებისა და თათრების უფლებებიც. აფხაზეთში (ისევე, როგორც ‘სამხრეთ ოსეთში’) ყველაფერი სხვანაირად იყო: რეფერენდუმები ჩატარდა ეთნიკური ქართველების მონაწილეობის გარეშე, რომელთაგან უმრავლესობა იძულებული იყო, თავისი მშობლიური მხარე დაეტოვებინა. აფხაზი ხალხის თვითგამორკვევაზე საუბარი არ შეიძლება, რადგან სამართლებრივად „აფხაზი ხალხი“ არ არის ეთნიკური ცნება, არამედ სახელმწიფოებრივი. ანუ აფხაზეთის (და ‘სამხრეთ ოსეთის’) ყველა მცხოვრები, თავისი ეთნიკური წარმოშობისგან დამოუკიდებლად, არის სახელმწიფოს ფუძემდებელი და, შესაბამისად, ყველა მათგანის აზრი უნდა ყოფილიყო გათვალისწინებული რეფერენდუმზე, რაც არ მოხდა. ამიტომ აფხაზეთსა და სამხრეთ ოსეთში „ხალხის ნების გამოხატვის“ არგუმენტი ძალზე საეჭვოა — გავიმეორებთ, ყირიმისაგან განსხვავებით.

შესაბამისად, ყირიმის რეფერენდუმს ბევრად უფრო მაღალი ლეგიტიმურობის ხარისხი აქვს, ვიდრე აფხაზურ-ოსურს.